

دستی خبرنامه قالی و صنایع دستی

کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان

سال اول | شماره‌ی چهار | آبان ۱۳۹۱ | ۸ صفحه | 8 Pages | November 2012

قالی کرمان همچنان در دنیا حرف اول را می‌زند

گفت‌وگو با «محمود یظه‌ری»
پیشکسوت تولید و تجارت قالی کرمان

صفحات ۴ و ۵

هنر پته‌دوزی دوباره دارد جوانه می‌زند

گفت‌وگو با «نصرت عبدالرحمانی»
بانوی پیشکسوت صنایع دستی کرمان را
در صفحه‌ی سه بخوانید.

سخن‌سودبیر | «دموتکس» آلمان؛ بزرگ‌ترین نمایشگاه فرش جهان و جای خالی قالی کرمان؟! | ۲

خبر | جلسه‌ای برای فرش کرمان در مرکز فرش ایران | ۲

خبر | کسب مهر اصالت یونسکو توسط عضو کمیسیون قالی و صنایع دستی | ۲

دیدگاه | توصیه‌هایی برای نگهداری قالی دست‌باف | ۱

مقاله | راهکارهای کوتاه‌مدت در حفظ و احیای صنایع دستی | ۷

سخن سردبیر

«دموتکس» آلمان

بزرگ‌ترین نمایشگاه فرش و کفپوش جهان ۲۹ دی تا ۳ بهمن ۱۳۹۱ و جای خالی قالی کرمان؟!

سیدمحمدابراهیم علوی
سردبیر، عضو هیات نمایندگان
و معاون توسعه و سرمایه‌گذاری اتاق

سومین جشنواره‌ی بین‌المللی فرش کاشان براساس اطلاع رسانی آقای محمود برادران، عامل خوشه‌ی فرش ماشینی کاشان و دبیر جشنواره‌ی مزبور، در سال ۹۲ در قطب صنعتی فرش ماشینی کشور در کاشان برگزار می‌گردد. دستگاه‌های مسئول و متولی قالی و گلیم در استان و بخش خصوصی فعال صنعت قالی استان، مسئولیتی سنگین در اعتلای صنعت قالی، صنایع دستی و گردشگری استان دارند، نمایشگاه و جشنواره‌های استانی، ملی و بین‌المللی و تسهیل در کار شرکت‌کنندگان و برگزاری این قبیل نمایشگاه‌ها، رونق افزون صنعت قالی استان، اشتغال و آرزواری بیش‌تر و توسعه‌ی صنعت گردشگری داخلی-خارجی در استان را سبب خواهد شد.

یادمان نرود برندهای برتر فرش ماشینی ایران سال به سال بیش‌تر می‌شوند ولی برند تاریخی و مشهور قالی ایران یعنی «قالی کرمان» در اثر اهمال همه‌ی ما (دولتی‌ها و غیردولتی‌ها) رو به افول است؟! چرا؟! لذا همه با هم، برافراشتن پرچم برند قالی کرمان را هدف قرار دهیم، وگرنه آیندگان اهمال و کوتاهی ما را نخواهند پذیرفت.

با توجه به پتانسیل‌های تولیدی بسیار خوب فرش ماشینی و دست‌باف و سایر انواع کفپوش، حضور پررنگ و بزرگی ندارند.

افزایش ارزش دلار در سال جاری، فرصت‌های صادراتی زیادی در برابر تولیدکنندگان داخلی از جمله صنعت قالی و کفپوش فراهم آورده است و شایسته و بلکه واجب است شرکت‌ها و تجار داخلی در همه‌ی زمینه‌های صادراتی ایران، از این فرصت استفاده کرده و حضور خود را در نمایشگاه‌های بین‌المللی خارجی و به‌ویژه دست‌اندرکاران صنعت قالی و کفپوش کشور توسعه داده و بازارهای جدیدی را برای قالی دست‌باف، ماشینی و سایر انواع کفپوش تولید داخل فراهم آورند و دست‌اندرکاران صنعت قالی کرمان نیز این فرصت را مغتنم شمارند.

در مورد نمایشگاه‌های داخلی هم جالب است بدانیم چهارمین نمایشگاه تخصصی بزرگ فرش ماشینی، موکت و کفپوش اصفهان از تاریخ ۲۰ آذر تا ۲ دی‌ماه در محل شرکت نمایشگاه‌های بین‌المللی اصفهان برگزار می‌شود. برای کسب اطلاعات بیش‌تر در خصوص این نمایشگاه مراجعه به سایت www.tne.ir توصیه می‌شود.

از ۱۲ تا ۱۵ ژانویه ۲۰۱۳ حدود دوماه دیگر نمایشگاه Domotex آلمان که بزرگ‌ترین نمایشگاه بین‌المللی فرش و کفپوش جهان است، برگزار می‌شود.

براساس اطلاعات رسمی منتشرشده در سایت این نمایشگاه www.domotex.de در سال جاری بیش از ۱۴۰۰ شرکت از ۶۰ کشور جهان شرکت دارند که آخرین تولیدات خود را در زمینه قالی دست‌باف، ماشینی و انواع دیگر کفپوش در معرض دید شرکت‌ها، بازدیدکنندگان، خریداران و فعالان صنعت کفپوش دنیا قرار می‌دهند.

جالب است بدانیم که براساس آمار و گزارش‌های تحلیلی سالیانه، بیش از ۹۰ درصد بازدیدکنندگان از این نمایشگاه را خریداران عمده و بین‌المللی فرش، طراحان دکوراسیون، تولیدکنندگان و عرضه‌کنندگان مواد اولیه تشکیل می‌دهند و به همین دلیل این نمایشگاه به اثرگذارترین نمایشگاه بین‌المللی کفپوش در سطح جهان تبدیل شده است.

متأسفانه با وجود این که هرساله چند شرکت مطرح ایرانی (و نه کرمانی) در این نمایشگاه عظیم جهانی شرکت می‌کنند، ولی ارزیابی کارشناسان مبتنی بر این واقعیت تلخ است که دست‌اندرکاران صنعت کفپوش ایران، به‌ویژه استان کرمان،

اطلاع‌رسانی

جلسه‌ای برای فرش کرمان در مرکز فرش ایران

در تاریخ ۲۱ آبان ۹۱ جلسه‌ای در مرکز فرش ایران با حضور آقایان اسماعیل نجار، استاندار کرمان، محمدباقر آقاعلیخانی، رئیس مرکز ملی فرش ایران، محسن جلال‌پور، نایب‌رئیس اتاق ایران و رئیس اتاق کرمان و محمد عابدی‌نژاد، رئیس سازمان صنعت، معدن و تجارت، تشکیل و تصمیمات زیر اتخاذ گردید:

۱. مقرر گردید تا پایان نیمه‌ی اول سال ۹۲ نسبت به تخصیص اعتبار جهت آموزش دوهزار بافنده در استان کرمان توسط مرکز ملی فرش ایران با همکاری سازمان صنعت، معدن و تجارت استان اقدام گردد.
۲. مقرر شد که تعداد پانصد دار قالی ارگونومی به عنوان هدیه از سوی مرکز ملی فرش ایران به بافندگان استان کرمان از طریق سازمان صنعت، معدن و تجارت توزیع گردد. (حداکثر تا پایان سال جاری)
۳. مقرر گردید به منظور اعزام هیات‌های تجاری و برگزاری نمایشگاه‌های خارجی چهل درصد هزینه از طریق مرکز ملی فرش و چهل درصد هزینه از طریق کانال‌های استانی و اتاق بازرگانی تأمین گردد و بیست درصد توسط متقاضی پرداخت گردد.
۴. مقرر گردید که جشنواره‌ی ملی فرش در کرمان برگزار گردد و هفتاد درصد از هزینه‌ی برگزاری جشنواره‌ی فرش، توسط مرکز ملی فرش تأمین گردد و مابقی (سی درصد) توسط اتاق بازرگانی تأمین گردد.
۵. مقرر گردید به منظور ایجاد موزه‌ی فرش در استان کرمان، مکان از سوی اتاق بازرگانی و سایر هزینه‌ها و تجهیز نمودن موزه توسط مرکز ملی فرش ایران صورت گیرد.

کسب مهر اصالت یونسکو توسط عضو کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق کرمان

«محمدرضا انجامی»
عضو کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق بازرگانی کرمان، تولیدکننده، طراح و صادرکننده‌ی گلیم و شیرکی‌پیچ (پیچ) موفق به کسب مهر اصالت یونسکو گردید.

- بخشی از سوابق:
- بیش از بیست سال سابقه‌ی طراحی نقوش، گلیم و گلیم‌فرش
- حضور در نمایشگاه‌های مختلف داخلی و خارجی
- اخذ بیش از ۱۵ لوح تقدیر در جشنواره‌ها و نمایشگاه‌های مختلف در حوزه‌ی صنایع دستی
- طراح برتر استان در رشته‌ی نقوش گلیم در جشنواره‌ی گلیم شیرکی‌پیچ سیرجان در سال ۱۳۸۲
- ثبت گلیم شیرکی‌پیچ سیرجان در لیست یونسکو؛ این گلیم به ابعاد ۱۱۰*۱۶۰ سانتی‌متر بافته شده، مواد آن کاملاً طبیعی و پشم آن مرغوب با رنگ‌رزی کاملاً سنتی و گیاهی بوده و طرح آن یکی از نقوش اصیل سیرجان بوده که در آن کمی دخل و تصرف انجام شده است. بافت آن حدود ۶ ماه طول کشیده است و تمام پارامترهای مورد نظر سازمان یونسکو در این اثر رعایت شده است و به‌دلیل مرغوبیت مواد اولیه، نقشه و ریزبافت بودن آن در سال جاری موفق به کسب مهر اصالت یونسکو شده است.

گفت و گو با «نصرت عبدالرحمانی» (معروف به آرام): بانوی پیش کسوت صنایع دستی کرمان

هنر پته‌دوزی دوباره دارد جوانه می‌زند

و دیگر صنایع دستی شده، هدیه دادن تابلوهای پته و صنایع دستی است.

استقبال قشر جوان از هنر پته چگونه است؟

استقبال خوب است، الان دوره‌های آموزشی خوبی در سطح شهر برگزار می‌شود و هنرجویان خوبی تانکون تربیت شده‌اند. اما نیاز است که دولت بیش‌تر هنرمندان صنایع دستی، از جمله پته‌دوزی را حمایت کند.

برخی می‌گویند پته‌دوزی چشم و کمر را با مشکل روبه‌رو می‌کند...

من ۲۶ سال سن دارم، هنوز بدون عینک سوزن نخ می‌کنم و پته می‌دوزم، حتی قرآن را بی‌عینک می‌خوانم. چشم را میکوبد، قند و یا ضربه دچار بیماری و مشکل می‌کند، نه کار و فعالیت مثل پته‌دوزی. به هر حال به اعتقاد من پته‌دوزی هیچ تأثیر منفی روی چشم نمی‌گذارد. من از این هنر حتی به عنوان دارو استفاده می‌کنم. به‌طور مثال هرگاه شب‌ها به بی‌خوابی دچار می‌شوم، به جای استفاده از داروهای شیمیایی، شروع به پته‌دوزی می‌کنم. سپس با فعالیت که انجام می‌دهم به راحتی به خواب می‌روم. با این کار، هم مواد شیمیایی مضر وارد بدنم نشده و هم منفعتی به من رسیده است.

بعضی‌ها اعتقاد دارند که هنر پته‌دوزی در حال منسوخ شدن است، نظر شما چیست؟

اصلا چنین حرفی را قبول ندارم. این هنر تازه دوباره دارد جوانه می‌زند. اما هنر پته‌دوزی یک مشکل اساسی دارد که البته شاید مشکل بخش‌های دیگر هم همین باشد و آن وجود دلان است.

متأسفانه در بازار عرضه پته، سود عمده را دلان می‌برند، بدون این‌که زحمتی متحمل شده باشند. در این رابطه دولت و بخش صنایع دستی باید تدبیر و چاره‌ای بیاندیشند. به هر حال پته و قالی، دو صنایع دستی ریشه‌دار کرمان است که باید حمایت شود.

کیفیت مواد اولیه پته چگونه است؟

کیفیت مواد از جمله نخ‌ها مثل گذشته نیست، قبلا نخ‌ها را فقط از پشم پُشت گوسفند و به صورت دستی و سنتی تهیه و رنگ‌آمیزی می‌کردند که کیفیت خیلی بالایی داشت، اما اکنون پشم همه‌جای بدن گوسفند را با الیاف مصنوعی مخلوط می‌کنند و در کارخانه تولید می‌کنند که دوام نخ قدیمی را ندارد.

نظر تان درباره‌ی عوض کردن طرح‌های قدیمی و روی آوردن به طرح‌های جدید چیست؟

من نیز خیلی از طرح‌ها را عوض کرده‌ام، اما تغییر طرح‌های قدیمی را از چندان مثبت نمی‌دانم؛ چرا که طرح پته باید سنت و قدمت خود را حفظ کند.

نیز پته‌دوز و شاگرد ملا آخوندزاده بود. در آن زمان بیش‌تر مردها به شغل و هنر پته‌دوزی مشغول بودند و افرادی از جمله سیدکاکظم، طرح پته‌ها را طراحی می‌کردند. کم‌کم خانم‌ها نیز به این هنر و حرفه روارو شدند، به‌طور مثال مادر بزرگ من که پته‌دوزی را نزد ملا آخوندزاده فراگرفت. من نیز از همان کودکی علاقه‌ی زیادی به این هنر داشتم و از چهارسالگی در آغوش مادر بزرگم می‌نشستم، او سوزن می‌زد و من سوزن را می‌کشیدم. از شش‌سالگی هم پته‌دوزی را به تنهایی انجام دادم.

گفتید در آن زمان مردها به این هنر و حرفه مشغول بودند، کار پته در آن دوران چگونه بود؟

پته یکی از مهم‌ترین هنرهای دستی کرمان محسوب می‌شد و معمولا اعیان و اشراف، حکومتی‌ها و ارباب‌های کشاورزان از آن استفاده می‌کردند. به‌طور مثال یک طاقه پته‌ی ۲۷ متری را به خیاط می‌دادند تا از آن، کت و دامن و قبا بدوزد، سپس طراحان طرح می‌زدند و پته‌دوزها نیز آن را می‌دوختند. نقل است که نادرشاه افشار اگر می‌خواست به محافل خیلی رسمی برود، «قبای پته» می‌پوشید که به آن لباس نادر می‌گفتند. پرده، پته، روکوسنی و پستی از دیگر کالاهایی بود که از پته تهیه می‌شد.

امروز وضعیت «پته» به چه صورت است؟

الان چندان تغییری نکرده و فقط در بعضی موارد، محل استفاده عوض شده؛ مثلا اگر در گذشته روی کرسی را با پته تزئین می‌کردند، اکنون همان پته را برای تزئین میز ناهارخوری استفاده می‌کنند. یا این‌که از پته به عنوان تابلو استفاده می‌شود. حتی کیف و کفش و مانتو پته هم دوخته و استفاده می‌شود.

البته من همیشه تأکید دارم که ما باید عادت کنیم از سرمایه‌های خودمان استفاده کنیم. به‌طور مثال در بعضی خانه‌ها رومیزی‌های تور به جای پته استفاده می‌شود. یا به جای استفاده از ظروف مسی، ظروف کریستال و کالاهای خارجی مورد استفاده قرار می‌گیرد. در حالی که اگر از ظرفیت‌ها و تولیدات خودمان در خانواده‌ها استفاده کنیم، علاوه بر رونق گرفتن هنر صنایع دستی، باعث اشتغال‌زایی برای جوانان هم می‌شود. در ضمن به نظر من، اگر در خانواده‌های قالی کرمان، پته‌ی کرمان و یا ظروف مسی وجود داشته باشد مورد استفاده قرار بگیرد، نشان‌دهنده‌ی اصالت آن خانواده است. نقل است که شاه عباس می‌گفته اگر نخوام دولت من سقوط کند باید در مملکت ما پول مان سکه، ظروف‌مان مس و نقره، نان‌مان گندم و گوشت‌مان بره باشد. همچنین یکی از موارد دیگری که خوش‌بختانه باعث رواج استفاده از پته

◆ اشاره: «نصرت عبدالرحمانی» متولد ۱۳۱۴، بانویی است که از او به عنوان مادر صنایع دستی کرمان نام می‌برند. او را شاید بتوان از قدیمی‌ترین هنرمندانی دانست که همچنان به هنر خود (پته‌دوزی) مشغول است و البته به گفته‌ی خودش از سن چهارسالگی در آغوش مادر بزرگش پته می‌دوخته است. آن‌چه در ادامه می‌خوانید، گفت‌وگوی خبرنگار خبرنامه‌ی قالی و صنایع دستی با مادر صنایع دستی کرمان است که گروه خبری کرمان را با روی باز در منزلش پذیرفت و به گفت‌وگو نشست.

از شما به عنوان قدیمی‌ترین هنرمند در زمینه‌ی «پته» یاد می‌کنند. لطفا قدری از خود تان بگویید.

در سال ۱۳۱۴ در خانواده‌ای هنرمند به دنیا آمدم. پدر بزرگم محمود ابریشم‌باف، هنرمند و به کار ابریشم‌بافی مشغول بود؛ مواد اولیه ابریشم‌بافی را از مشهد می‌آورد و پس از تولید، کالاهای ابریشمی خود را به هندوستان صادر می‌کرد. مادر بزرگم پدری من

گفت و گو با «صدیقه آرام»

خانم «صدیقه آرام» دختر مادر صنایع دستی کرمان، یعنی خانم «نصرت عبدالرحمانی» هنرمند بزرگ استان در زمینه پته‌دوزی است. او در راستای فعالیت مادرش، اقدام به تالیف و چاپ کتابی در زمینه پته با عنوان «آموزش پته‌دوزی در هشت جلسه» نموده است. در حاشیه دیدار و گفت‌وگوی گروه خبری خبرنامه‌ی قالی و صنایع دستی با خانم عبدالرحمانی با وی به گفت‌وگویی کوتاه نشستیم.

صدیقه آرام در این گفت‌وگو اظهار داشت: اگرچه به خاطر ازدواج و عزیمت به شیراز، پته‌دوزی را دیر آغاز کرده‌ام؛ اما چون از کودکی با این هنر آشنا بودم، بدون گذراندن دوره‌ی آموزشی شروع به پته‌دوزی کردم. وی در رابطه با تالیف و چاپ کتاب «آموزش پته‌دوزی در هشت جلسه» گفت: مادرم به خاطر این‌که پس از سال‌ها فعالیت در زمینه هنر پته‌دوزی، هنوز اثر مکتوبی در این زمینه از خودش به‌جا نگذاشته، ناراحت بود، به همین جهت من در سال ۹۰ اقدام به تالیف این کتاب کردم و پس از این‌که مادرم آن را مطالعه و مشکلات آن را در زمینه‌ی برخی مسائل آموزشی پته‌دوزی برطرف کرد، توسط نشر نوید شیراز به چاپ رساندم. آرام افزود: سعی کردم تالیف این کتاب به گونه‌ای باشد که افراد مبتدی هم بتوانند با مطالعه‌ی آن هنر پته‌دوزی را فراگیرند.

وی همچنین در خصوص هنر پته‌دوزی گفت: به نظر من هنر پته‌دوزی علی‌رغم زحمت زیادی که دارد، چندان اقتصادی نیست، بنابراین دولت باید در این زمینه سرمایه‌گذاری بیش‌تری انجام بدهد. آرام افزود: هنرمندان صنایع دستی در بخش‌های مختلف از جمله هنر پته‌دوزی باید سامان‌دهی و حمایت شوند، ضمن این‌که برای عرضه‌ی تولیدات این هنرمندان نیز باید راهکاری صحیح در نظر گرفت. وی ادامه داد: به‌طور مثال حتی می‌شود با ایجاد موسسات آموزشی توسط بخش خصوصی و حمایت از آن‌ها، هنرمندان و هنرجویان بخش صنایع دستی را جمع کرد، مواد اولیه‌ی مرغوب در اختیار آن‌ها گذاشت و سپس برای عرضه‌ی تولیدات آن‌ها در داخل و حتی خارج از کشور برنامه‌ریزی کرد، تا ضمن اشتغال‌زایی، شاهد رونق و رشد روزافزون و صادرات صنایع و هنرهای دستی استان و کشورمان باشیم.

بخشی از افتخارات «نصرت عبدالرحمانی»

لوح تقدیر هنرمندان پیشکسوت از طرف رئیس هنرهای سنتی و صنایع دستی ایران
 لوح تقدیر شرکت و مشارکت در نمایشگاه صنایع دستی بزرگ سراسری، آبان ۱۳۷۰، شیراز
 لوح تقدیر همایش بزرگداشت صنعتگران نمونه‌ی کشور ایران، تهران
 لوح سپاس نمایشگاه ملی صنایع دستی برتر، خردادماه ۱۳۸۷، تبریز، نمایشگاه بین‌المللی ایران، تبریز
 لوح سپاس برگزاری همایش گنجینه‌های از یاد رفته‌ی هنر کرمان، دی‌ماه ۸۷
 لوح سپاس نخستین نمایشگاه سراسری صنایع دستی کشور به مناسبت تشکیل چهاردهمین اجلاس آسیایی شورای جهانی صنایع دستی در باغ چهل‌ستون اصفهان
 لوح تقدیر شرکت و مشارکت در نمایشگاه صنایع دستی، خرداد ۸۱
 لوح تقدیر نمایشگاه تخصصی و بین‌المللی صنایع دستی ایران، تبریز، شهریور ۸۴
 لوح سپاس فرهنگ‌سرای خاوران ایران، تهران، هفته‌ی فرهنگی استان کرمان، مردادماه ۸۶
 لوح سپاس دفتر ریاست جمهوری، تقدیر از تلاش و مشارکت صادقانه در طرح ضربتی آموزش و ارتقای سطح کمی و کیفی توسعه و ترویج هنرهای سنتی و صنایع دستی در شهر زلزله‌زده‌ی بم، سال ۱۳۸۷
 لوح سپاس به مناسبت نخستین جشنواره‌ی ملی و تخصصی خادمان میراث فرهنگی و صنایع دستی ایران
 لوح سپاس به‌مناسبت نمایشگاه توانمندی‌های بانوان استان کرمان متفکران با سی و دومین بهار آزادی
 لوح سپاس از زحمات در چهل و نهمین نمایشگاه بین‌المللی ماریتینی سوئیس، ۱۳۸۸
 لوح تقدیر دومین نمایشگاه بزرگ صنایع و معادن، به‌مناسبت روز زن و سال اصلاح الگوی صحیح مصرف ایران تهران
 تقدیرنامه‌ی نمایشگاه ملی صنایع دستی و هدایای جمهوری اسلامی ایران، خردادماه ۸۷، تهران
 تقدیرنامه‌ی حضور مؤثر و فعال نمایشگاه سراسری صنایع دستی، سال ۸۶، تهران
 لوح سپاس به‌مناسبت روز جهانی صنایع دستی ایران، تهران
 لوح سپاس به‌مناسبت اولین جشنواره‌ی سراسری بانوی ایرانی و انتخاب خانم عبدالرحمانی به عنوان هنرمند برگزیده تندیس روز جهانی صنایع دستی/تندیس سازمان یونسکو/تندیس روز زن ایران/تندیس تمام‌نمایشگاه‌های صنایع دستی ایران/تندیس زنان کار آفرین بهمن ۸۸/تندیس میراث فرهنگی

گفت‌وگو

گفت‌وگو با «محمود یظه‌ری»
 پیشکسوت تولید و تجارت قالی کرمان

قالی کرمان همچنان در دنیا حرف اول را می‌زند

ماهیهانه ۴۰۰ هزار تومان بدون هیچ زحمتی دریافت می‌کند، بنابراین افراد دیگر رغبتی برای انجام کار زمان‌بر قالی‌بافی ندارند.

به نظر شما نگاه به قالی باید چگونه باشد؟

به قالی باید به عنوان یک کالای هنری نگاه کرد، یا اقتصادی و سرمایه‌ای؛ علی‌رغم این‌که قالی یک کالای هنری و صنایع دستی است، اما عمدتاً افراد برای کسب و کار و نفع اقتصادی به کار بافندگی مشغول هستند، بنابراین نگاه صرف به بافندگی به عنوان یک هنر، چندان نمی‌تواند برای تشویق و ترغیب بافنده‌ها موثر باشد، بلکه باید به گونه‌ای عمل کرد تا علی‌رغم این‌که از بافنده به عنوان یک هنرمند یاد می‌شود، بافندگی برای آن‌ها درآمد مکفی داشته باشد. قالی کرمان همچنان در دنیا حرف اول را می‌زند، هنوز حتی کشورهایی که سعی کرده‌اند قالی کرمان را کپی کنند، نتوانسته‌اند کیفیت قالی کرمان را داشته باشند، بنابراین اگر راه صادرات قالی کرمان هموار باشد، این هنر و صنعت می‌تواند رونق خوبی داشته باشد.

کند و یک قالی رج بالا و باکیفیت تولید نماید، تنها ماهیهانه ۲۵۰ هزار تومان درآمد خواهد داشت، و این در حالی است که اگر آن بافنده به سراغ هر کار دیگری برود قطعاً درآمد بیشتری می‌تواند کسب کند. قالی‌بافی شغل و هنر بسیار خوبی است، اما بافندگان چندان تشویق نمی‌شوند. تاکنون بافندگان قالی را حتی بیمه هم نمی‌کردند، اما اکنون به یک بافنده‌ی قالی به چشم هنرمند صنایع دستی نگاه می‌شود و بیمه هم می‌شود، ولی به دلیل نبود نفع اقتصادی در این حرفه و همچنین عدم پیگیری از سوی مسئولان مربوطه، بافنده‌ها از این شغل و حرفه رو برگردانده و به سمت حرفه‌های دیگر رفته‌اند. نکته‌ی دیگری هم که باعث شده بافنده‌های قالی از این حرفه دست بکشند، حمایت‌های مالی دستگاه‌های مختلف در دولت نه در راستای بهبود وضعیت قالی‌بافی، بلکه در زمینه‌ی افزایش توان معیشتی افراد است. به‌طور مثال کمیته‌ی امداد و بهزیستی، هر کدام افرادی را تحت پوشش دارند و از آن‌ها حمایت می‌کنند، طرح شهید رجایی هم که سالمندان را تحت حمایت خود دارد، ضمن این‌که با پرداخت یارانه نیز یک خانوار ۸ یا ۱۰ نفره حداقل

♦ اشاره: «محمود یظه‌ری کرمانی» متولد ۲۵ تیرماه ۱۳۱۸ از پیشکسوتان تولید و تجارت قالی کرمان است. او که از سیزدهسالگی فعالیت در زمینه‌ی قالی را در بخش‌های مختلف تولید و فروش آغاز کرده است، اکنون بیش از ۶۰ سال است که به این حرفه مشغول است و از باتجربه‌های این هنر-صنعت محسوب می‌شود. برای بررسی وضعیت کنونی قالی کرمان، با «محمود یظه‌ری کرمانی» به گفت‌وگو نشستیم.

ارزایی شما از وضعیت فعلی قالی کرمان چیست؟

تولید قالی کرمان به نسبت ۱۵ سال قبل بسیار کم شده است و شاید می‌شود گفت قالی‌هایی که در حال حاضر تولید می‌شود، قالی هنری است.

دلیل کاهش تولید فروش کرمان چیست؟

متأسفانه بافنده‌ها به این دلیل که قالی‌بافی به‌رغم سختی‌هایش، نفع اقتصادی چندان ندارند، یکی پس از دیگری این حرفه را کنار می‌گذارند. به‌طور مثال یک بافنده خیلی تلاش

در این رابطه اگر از سوی اتاق بازرگانی دفتری راه اندازی و شخصی در آن مستقر شود که بتواند کالای ما را به فروش برساند ما توان فراهم کردن هر میزان قالی را که نیاز باشد داریم.

فعالیت اتاق کرمان را در زمینه قالی چگونه ارزیابی می کنید؟

اتاق کرمان در ایران نمونه است و آقای جلال پور رییس اتاق زحمت زیادی در همی زمینهها از جمله رونق یافتن قالی کرمان متحمل می شوند، اما متأسفانه ما فعالان قالی کرمان اندکی کاهل هستیم.

عوامل و بخش های متعددی از جمله اتاق، بخش خصوصی و دولت در رونق یافتن قالی کرمان دخیل هستند، نظر شما چیست؟

دقیقا همین گونه است، بنابراین باید هرکدام از این بخش ها به اندازه ی سهمی که دارد تلاش کند و سرمایه و وقت بگذارد. دولت حمایت کند و تسهیلات ارزان قیمت بدهد، اتاق بازرگانی در کشورهای هدف پایگاهی برای عرضه و بازگشت پول تجار ایجاد کند، صادرکنندگان نسبت به صدور قالی با کیفیت اقدام کنند و تولیدکنندگان نیز قالی خوب و با کیفیت تولید کنند، اگر همی بخش ها این چنین عمل کنند، قالی کرمان دوباره رونق می یابد.

از شما به عنوان کارشناس قالی در کمیته ی امداد امام خمینی (ره) یاد می شود، فعالیت این نهاد را در زمینه قالی کرمان چگونه ارزیابی می کنید؟

کمیته ی امداد امام خمینی در زمینه رونق یافتن و سامان بخشیدن قالی کرمان کار بسیار ارزشمندی انجام می دهد، اما متأسفانه اخیرا تولید آن ها نیز کاهش یافته است.

دولت باید دست تولیدکننده را بگیرد و حامی او باشد. یکی از حمایت ها می تواند پرداخت تسهیلات کم بهره باشد، ضمن این که باید در پرداخت تسهیلات پیچ و خم های اداری را از میان برداشت و سخت گیری ها را کم کرد. نکته ی مهم تر وجود مدیریت صحیح است، به طور مثال در اعطای تسهیلات به تولیدکننده ها اگر مدیریت نباشد باز کار با مشکل مواجه می شود.

دلیل کاهش تولید قالی توسط بافندگان کمیته ی امداد چیست؟

کمیته ی امداد از تولید قالی نه تنها به دنبال سود و نفع اقتصادی نیست، بلکه بخشی از هزینه ها از جمله حمل و نقل، روکارگیری و رفوگری را نیز به عنوان پارانه پرداخت می کند و همچنین ضمن پرداخت یک سوم قیمت قالی در ابتدای کار به بافنده، مواد اولیه را نیز حدود چهار برابر ارزان تر از قیمت بازار به بافنده ی خود می دهد. اما اخیرا به نظر می رسد این نهاد سعی دارد مدیریت خود را در تولید قالی حذف کند و بافنده ها را ترغیب کند تا خودشان به تولید ادامه دهند.

و حرف آخر...

فعالیت کمیته ی امداد در زمینه قالی، نمونه ای از حمایت دولت از قالی کرمان است که اگر این حمایت توسط دولت به همی تولیدکنندگان و فعالان کرمان تعمیم پیدا کند، قطعاً قالی کرمان همچنان مورد استقبال بازار داخل و خارج خواهد بود و رونق خواهد یافت.

شخص در کنار بافندگی، واحدهای مرتبط با قالی بافی از جمله نقاش خانه، پشم پاک کن، رنگرز، روگری، رفوگری و سایر بخش ها را که زنجیره ی تولید را کامل می کرد، دایر کرده بود و علاوه بر بافنده ها بیش از ۱۰۰ نفر در بخش های دیگر مشغول به کار بودند. اما متأسفانه در اوایل پیروزی انقلاب معاون وقت استاندار خواستار تعطیلی همی این واحدها و برچیده شدن قالی بافی به صورت کارفرمایی شد، به همی جهت آقای رشیدفرخی از من که مدیریت بخش قالی بافی را بر عهده داشتم، خواست تا تعداد قالی بافان را کم کنم. من نیز هرکدام از بافندگان که می آمدند، یک نوشته از آن ها می گرفتم و دستگاه را به خود آن ها می سپردم، ضمن این که مقداری مواد اولیه نیز به آن ها می دادم و می گفتم دیگر برای خودتان کار کنید. بنابراین وقتی مدیریت واحد این عرصه ی عظیم تولید فرش کرمان از میان برداشته شد، کم کم به دلیل نبود مدیریت، بخش عمده ای از قالی بافی کرمان که توسط آقای رشیدفرخی انجام می شد، تعطیل شد.

به حمایت دولت از قالی بافان اشاره کردید، به نظر شما دولت چگونه باید از قالی بافان حمایت کند؟

یکی از راه های حمایت، پرداخت تسهیلات ارزان قیمت است. با تسهیلاتی با سود ۲۴ درصد نمی شود قالی تولید کرد، چرا که تولید قالی حداقل یک سال طول می کشد، بعد از تولید هم شاید حداقل دوسال طول بکشد تا قالی به فروش برسد، بنابراین اگر بازپرداخت آن تسهیلات سه سال طول بکشد، فقط اگر بافنده بخواهد سود بانک را پرداخت کند، صرف نظر از این که امکان دارد به خاطر پرداخت دیر اقساط با جرمی دیرکرد هم مواجه شود، بافنده باید ۷۵ درصد درآمد داشته باشد تا فقط بتواند سود بانک را بازپرداخت کند. مگر نمی گویند قالی کرمان یک هنر و صنایع دستی محسوب می شود؛ بسیار خوب، تسهیلات پرداختی به صنایع دستی در همی جای دنیا بدون بهره و سود است. حتی در گذشته اگر به قالی بافان وامی تعلق می گرفت با سود ۷.۵ درصد بود. در آن صورت شاید می شد از منابع بانک استفاده کرد، اما با سود و بهره ی ۲۵ درصدی به هیچ وجه امکان استفاده از تسهیلات بانکی وجود ندارد.

پس به نظر شما برای سامان یافتن قالی کرمان، اولین قدم حمایت های دولت، از جمله اعطای تسهیلات کم بهره است؟

دولت باید دست تولیدکننده را بگیرد و حامی او باشد. یکی از حمایت ها می تواند پرداخت تسهیلات کم بهره باشد، ضمن این که باید در پرداخت تسهیلات پیچ و خم های اداری را از میان برداشت و سخت گیری ها را کم کرد. نکته ی مهم تر وجود مدیریت صحیح است، به طور مثال در اعطای تسهیلات به تولیدکننده ها اگر مدیریت نباشد باز کار با مشکل مواجه می شود. الان اگر اعلام کنند به تولیدکنندگان قالی وام می دهند، متقاضیان زیادی رجوع می کنند که بسیاری از آن ها اصلا قالی را نمی شناسند، بنابراین اگر قرار است تسهیلات اعطا شود باید با مدیریت و به اهل فن پرداخت شود. نکته ی دیگری که باید به آن توجه شود سهولت در کار صادرات است، ضمن این که سفرای ایران در کشورهای هدف، فقط نباید سفیر سیاسی باشند، بلکه باید به گونه ای عمل کنند تا ضمن باز کردن راه صادرات، کالای صادرشده ی تجار حفظ و در زمینه بازگشت پول تلاش شود.

نظر شما در خصوص شرکت در نمایشگاه های کشورهای خارجی، از جمله کشور چین، چیست؟

چینی ها علی رغم این که خودشان قالی بافی دارند، اما همچنان به قالی اصیل ایرانی علاقه نشان می دهند و استقبال خوبی از قالی کرمان می کنند. اما حضور در این نمایشگاه ها یا بازار این کشور کاری نیست که به تنهایی بشود انجام داد.

دلیل کیفیت قالی کرمان نسبت به کشورهای دیگر کی برداری می کنند چیست؟

مهم ترین دلیل، پشم مرغوب و رنگ طبیعی کرمان است. همی پشم و رنگ طبیعی باعث می شود که قالی کرمان ضمن دارا بودن زیبایی اولیه، پس از چهل سال استفاده، نه تنها رنگ و حالت خود را از دست نمی دهد، بلکه زیباتر می شود.

در حال حاضر وضعیت صادرات و عرضه قالی کرمان در بازارهای خارج از کشور چگونه است؟

در گذشته اگر چه چندان صادراتی در کرمان وجود نداشت، اما در طول هفته ۵ تا ۶ تاجر از تهران برای خرید قالی و صدور به خارج از کشور به کرمان می آمدند، ولی در حال حاضر هیچ گونه خرید و صادراتی انجام نمی شود.

نگاه صرف به بافندگی به عنوان یک هنر، چندان نمی تواند برای تشویق و ترغیب بافنده ها موثر باشد، بلکه باید به گونه ای عمل کرد تا علی رغم این که از بافنده به عنوان یک هنرمند یاد می شود، بافندگی برای آن ها درآمد مکفی داشته باشد. قالی کرمان همچنان در دنیا حرف اول را می زند، هنوز حتی کشورهایی که سعی کرده اند قالی کرمان را کپی کنند، نتوانسته اند کیفیت قالی کرمان را داشته باشند.

به این ترتیب نگاه شما پیش تر به بازار داخل است...

بازار داخل هم به دلیل وضعیت اقتصادی و پایین بودن قدرت خرید مردم، چندان قابل توجه نیست و در واقع بازار فرش در رکود به سر می برد، البته تولید و عرضه ی فرش ماشینی هم در رکود بازار قالی کرمان بی تاثیر نیست. اگر از ورود و ایجاد کارخانه های فرش ماشینی جلوگیری می شد، مصرف قالی کرمانی در بازار کرمان بسیار بالا بود و شاید اصلا نیازی به صدور قالی نبود، ضمن این که زمانی که قالی کرمان رونق داشت یک سوم مردم کرمان در شغل های مختلفی که تولید و عرضه ی قالی کرمان ایجاد می کرد، مشغول به کار بودند. از زمانی که پشم گوسفند تهیه می شد تا زمان تولید قالی و حتی پس از تولید، شغل های مختلفی از جمله بافنده، رنگرز، نقاش، قالی شو، روگری، رفوگری، چرمدوز، عدلبند، تاجر، شیراززن، گره زن و... ایجاد می شد. اما در آن زمان که دولت باید از این صنعت و هنر حمایت می کرد، نه تنها حمایت نکرد، بلکه مشکلاتی را هم برای صادرکنندگان و تجار به وجود آورد، تاجرها سرمایه ی خودشان را از بازار فرش خارج کردند و به سمت کارهای دیگر رفتند و کم کم قالی کرمان از رونق افتاد.

هر کاری در دنیا نیازمند مدیریت صحیحی است و فقط در این صورت است که کارها خوب پیش می رود، اما متأسفانه در فرش مدیریت نداشتیم، به همی دلیل بافنده ها کم شدند، صادرات تقلیل یافت و تاجرها بزرگ به کارهای دیگر روآوردند. به طور مثال در همی خیابان شهید باهنر (ناصریه) ۳۰ مغازه ی فرش فروشی وجود داشت، اما الان از آن تعداد تنها سه مغازه باقی مانده است.

منظور شما از نبود مدیریت صحیح در عرصه قالی کرمان چیست؟

بهرتر است برای شما یک مثال مشخص بزنم. پیش از پیروزی انقلاب اسلامی فقط آقای جلیل رشیدفرخی سه هزار دستگاه قالی بافی در روستاهای مختلف کرمان داشت و بافنده های زیادی مشغول به کار بودند، ضمن این که این

توصیه‌هایی برای نگهداری قالی دست‌باف

فخری الله توکلی

مدیر مسئول خبرنامه و عضو هیات نمایندگان اتاق کرمان

دیدگاه

نظافت و جارو کردن در ایام هفته از جاروی دستی معمولی استفاده کرد. برخی افراد هنگام جارو کشیدن دستی، جاروی دستی را خیس کرده و سپس قالی را جارو می‌کنند. لازم به ذکر است که این کار را انجام ندهید؛ به مرور زمان توده‌ی نازکی از گل و غبار در لابه‌لای قالی پنهان می‌ماند و در بلندمدت باعث پوسیدگی آن می‌گردد. در ضمن نباید مسیر حرکت جارو در خلاف خواب قالی باشد زیرا این عمل با گذشت زمان باعث شکستگی خواب قالی می‌شود.

۱۲. انبارها و منازلی که رطوبت‌گیر هستند مکان مناسبی برای نگهداری و یا مفروش کردن توسط قالی‌های دست‌باف نیستند و به خوبی می‌دانیم که رطوبت بالا پس از مدتی باعث کپک‌زدگی، رشد قارچ و در نهایت پوسیدگی قالی می‌گردد. در شهرها و مناطقی که جریان هوا به‌طور طبیعی مرطوب است، توصیه می‌شود پس از سه تا شش سال فرش‌ها تعویض شود تا قبل از پوسیدگی کامل و یا پاره شدن قالی بتوان چاره‌ای مناسب برای آن یافت.

۱۳. چنانچه قالی مورد نظر ما بسیار با ارزش است و به عنوان تابلو بر روی دیوار نصب می‌گردد، باید هر چند وقت یکبار آن را از جایش برداشته و پشت و روی آن را بازدید کرد تا از وجود مورپانه، بید و... آگاهی یابیم و از اتصال قالی‌های تابلویی با میخ و سایر وسایل نوک‌تیز بر دیوار اکیداً باید خودداری نمود. بهتر است از گیره‌های مخصوص استفاده کرد که هیچ‌گونه تاثیر نامطلوبی بر روی قالی باقی نماند. از طرف دیگر بهتر است بین قالی و دیوار فاصله‌ی مناسبی قرار گیرد. برای این منظور می‌توان قاب‌هایی را طراحی نمود که چنین ویژگی را داشته باشند.

۱۴. چنانچه به هر دلیل صدمه‌ای به قالی وارد شد باید سریعاً نسبت به ترمیم و رفع آن اقدام کرد. تعلل در این کار باعث می‌شود محل پارگی و یا پوسیدگی قالی به تدریج بیش‌تر شود و علاوه بر آن که کار ترمیم مشکل‌تر می‌گردد، هزینه‌ی زیادی نیز در بر خواهد داشت.

۱۵. چنانچه به هر دلیل نیازی به استفاده از قالی نداریم و می‌خواهیم آن را در خانه نگهداری کنیم، بهتر است قبل از جمع کردن آن، مواد ضد بید مانند نفتالین و تنباکو در لای قالی قرار دهیم. بهترین روش جمع کردن و نگهداری قالی لوله نمودن یا همان رول کردن آن است. بهتر است به صورت یکنواخت و منظم لوله گردد، در غیراین صورت در سر قالی صاف نبوده و به صورت اریب و کج قرار می‌گیرد و در هنگام نگهداری ممکن است لبه‌های اضافی تا خورده و آسیب ببینند.

۱۶. پس از جمع کردن قالی به صورت لوله‌ای یا با تا کردن بهتر است آن را در میان پارچه‌های کتان یا نخی تمیز که ضد عفونی شده‌اند قرار داد تا از ورود گرد و خاک و سایر آلودگی‌های هوا به درون آن جلوگیری شود و سپس آن را با طنابی بست.

۱۷. بهتر است لبه‌های قالی چرم‌دوزی شود تا از جمع شدن و یا سرخوردن آن بر روی سرامیک، سنگ و کفپوش‌ها جلوگیری شود. امروزه در اکثر منازل از کفپوش‌های سرامیکی استفاده می‌شود. از طرفی چرم‌دوزی در طول دو طرف قالی از آسیب رساندن به شیرازهای آن نیز جلوگیری می‌کند.

۱۸. در بحث آسیب‌شناسی قالی دست‌باف عواملی وجود دارد: الف) عوامل آسیب‌رسان زنده (انسان) ب) انواع قارچ‌ها و کبک‌ها و سایر موجودات ذره‌بینی - انواع حشرات که خطرناک‌ترین و آسیب‌رسان‌ترین عوامل زنده برای قالی‌های دست‌باف محسوب می‌شوند.

ج) عوامل آسیب‌رسان غیرزنده - آب و هوا - نور - مواد آلوده‌کننده‌ی هوا - گرما و رطوبت

این مطالب در بحث آسیب‌شناسی قالی دست‌باف در شماره‌های آینده ادامه دارند...

پوسیدگی و سوراخ‌های بزرگ در قالی از محل آب‌های اضافی پای گلدان‌ها به وجود آمده است.

۷. قالی را نباید در محل تابش مستقیم نور خورشید قرار داد. به‌ویژه برخی از قسمت‌های قالی که در جلوی پنجره‌ها قرار دارد همواره ساعات مشخصی از روی نور خورشید را دریافت می‌کند. همان‌طور که گفته شد این امر باعث رنگ‌پریدگی همان قسمت از قالی می‌گردد. بهتر است محل‌های آفتاب‌گیر در قالی را با رواندازهای نخی یا کتان پوشاند.

۸. بهتر است هر چند مدت فرش را در محل خود چرخاند و جابه‌جا نمود. در غیر این صورت قسمت‌هایی که مقابل درهای ورودی اتاق قرار دارند بیش‌تر باخورد شده و زودتر ساییده می‌شوند. به عنوان مثال می‌توان هر سه تا شش ماه یکبار سر و ته فرش را جابه‌جا کرد.

۹. اگرچه نور مستقیم آفتاب برای مدت طولانی موجب پوسیدگی رنگ آن می‌گردد اما لازم است که هر چند وقت یکبار (مثلاً شش‌ماه یکبار) فرش‌ها را از داخل اتاق بیرون آورده و در معرض جریان هوا قرار دهید و به اصطلاح قالی را هوا دهید. مدت این کار هیچ‌گاه بیش از چند ساعت نیست و حداکثر نصف روز است. به‌ویژه آفتاب دادن پشت قالی بسیار حائز اهمیت است. پشت قالی محل مناسبی برای زندگی بید و مورپانه و سایر حشرات است و هم‌چنین انواع کپک‌ها و قارچ‌ها نیز در محیط تاریک پشت قالی بهتر رشد می‌کنند. نور آفتاب باعث نابودی همگی این عوامل گردیده و برای سلامت و عمر بیش‌تر قالی لازم است. هنگام هوا دادن قالی در مقابل نور خورشید باید چند مرتبه قالی را جارو یا برس کشید تا عوامل گفته‌شده بهتر از قالی خارج شوند.

توصیه می‌شود چنانچه فرش در اتاق‌های دربسته و تاریک قرار دارد، هفته‌ای یکبار درها و پنجره‌ها را باز کرد و از نظر بیدخوردگی و سایر عوامل مانند رطوبت، هوای اتاق را کنترل نمود. بهتر است در انبارهای بزرگ قالی‌های دست‌باف از تهویه‌های متعدد و مناسب استفاده گردد. زیرا عدم تهویه‌ی هوا نیز باعث رشد انواع قارچ‌ها و کپک‌ها می‌گردد و باعث پوسیدگی آن‌ها می‌شود.

۱۰. برخی از انواع نورها برای قالی دست‌باف مضر هستند. به عنوان مثال الیاف ابریشم به دلیل پروتئینی بودن لیف آن، در مقابل اشعه‌ی ماورای بنفش سریعاً تخریب می‌گردند؛ به همین دلیل هیچ‌گاه نباید قالی‌های ابریشمی و نیز سایر قالی‌های پشمی را به مدت زیادی در مقابل این قبیل جریان‌های نوری قرار داد.

۱۱. در هنگام نظافت اتاق‌ها و گردگیری وسایل منزل، درهای اتاق و پنجره‌ها را باز کنید تا غبار هوا از اتاق خارج شود و کم‌تر بر روی پرز قالی نفوذ کند. استفاده از جاروهای برقی نیز برای نظافت قالی چنانچه هر روز انجام پذیرد مطلوب نیست. توصیه می‌شود برای

گردگیری و نگهداری قالی به دلایل مختلف می‌باشد. برخی قالی را به عنوان مفروش منازل و برخی به عنوان تابلوهای تزئینی خریداری و استفاده می‌کنند، اما در هر صورت برای افزایش دوام و عمر قالی دست‌باف، رعایت برخی نکات همواره ضروری است. حتی صادرکنندگان و فروشنده‌گان عمده‌ی فرش که مجبورند برای مدتی تعداد زیادی قالی را در انبارهای خود نگهداری کنند، هم‌چنین موزه‌هایی که فرش‌های قدیمی و کهنه را نگهداری می‌نمایند و هم‌چنین کلکسیون‌داران قالی‌های آنتیک.

۱. در هنگام خریدن قالی برای هر اتاق یا محلی دقت شود اندازه‌ی فرش بزرگ‌تر از اندازه‌ی اتاق نباشد. در غیر این صورت چاره‌ای نیست جز تا نمودن لبه‌های فرش که این امر باعث تاخوردگی کناره‌های فرش گردیده و پس از مدتی فرش از همان محل‌ها کیس شده و ترک می‌خورد. حتی توصیه می‌شود اندازه‌ی فرش کمی کوچک‌تر از مساحت اتاق باشد؛ زیرا عموماً در کنار اتاق و مقابل دیوار، صندلی، کمد و سایر وسایل منزل قرار می‌گیرد، که فشار دائمی پایه‌های آن‌ها باعث ساییدگی و سوراخ شدن حاشیه‌های کناری قالی می‌گردد. به تجربه ثابت شده که مفروش کردن اتاق با فرش‌های کوچک‌تر، باعث زیبایی بیش‌تر اتاق می‌شود، زیرا تمام قسمت‌های فرش، به‌ویژه طرح اصلی آن، که جلوه‌گاه زیبایی آن است به‌طور کامل در معرض تماشا قرار می‌گیرد. به عنوان مثال مفروش نمودن یک اتاق پذیرایی در ابعاد ۵/۳ × ۵/۲ با یک فرش با ابعاد ۲×۳ بسیار زیباتر خواهد بود و دوام قالی بیش‌تر می‌گردد. حتی در اتاق‌هایی که تخت و کمد لباس قسمت وسیعی از کف اتاق را اشغال می‌کنند یا قالیچه‌های ذرع و نیم و حداکثر ذرع و نیم بهتر و زیباتر می‌توان آن را مفروش نمود.

۲. زمینی که فرش بر روی آن پهن می‌گردد نباید با مواد گچی و یا آهکی ساخته شده باشد. توصیه می‌شود کف زمین توسط سنگ یا سایر کفپوش‌های دیگر هم‌چون سرامیک‌های جدید پوشیده گردد و بهتر است لای درزها و شکاف سنگ‌ها و سایر کفپوش‌ها کامل پوشیده و مسدود باشد تا محل زندگی حشراتی مانند «بید» نگرده.

حتی بهتر است رنگ کفپوش اتاق‌ها (سنگ یا سرامیک) ترجیحاً سفید و روشن باشد؛ حشراتی مانند بید در مکان‌های تاریک و سطوح تیره بهتر خود را مخفی می‌کنند. در انبارهای بزرگ فرش بهتر است هر چند ماه یکبار تمام سطح زمین توسط مواد ضد عفونی کننده مانند «د.د.ت» و یا اسپری‌های مخصوص ضد عفونی گردد.

۳. حتی‌الامکان از پهن نمودن قالی بر روی موکت یا سایر کفپوش‌های لاستیکی خودداری شود. الیاف موکت در مجاورت الیاف پشم مکان خوبی برای زندگی انواع حشرات می‌باشند.

۴. چنانچه از چند تخته قالی برای مفروش کردن اتاق‌ها استفاده می‌کنید باید به نحوی آن‌ها را پهن کنید که لبه‌ها یا قسمتی از آن‌ها بر روی هم قرار نگیرد. این امر باعث حرکت و کیس قالی می‌گردد. رعایت این امر حتی در مورد فرش‌های ماشینی هم توصیه می‌گردد.

۵. از آویختن فرش‌های تمام‌بریشم بر روی دیوارهای گچی کاملاً پرهیز گردد. استمرار مجاورت ابریشم و گچ باعث پوسیدگی ابریشم می‌گردد. رعایت این امر به‌ویژه در مورد قالیچه‌های نفیس تصویری و گران‌قیمت که فقط برای تزئین و نمایش به دیوار آویخته می‌شوند و عموماً ابریشمی هستند، توصیه می‌گردد.

۶. از قرار دادن اجسام سنگین مانند مبل، میز، صندلی، گلدان و... به‌طور مستقیم بر روی قالی دست‌باف باید پرهیز نمود. این اجسام بر اثر فشار زیاد و مستمر بر روی یک قسمت از قالی باعث می‌شود تا پُرزهای قالی در آن قسمت‌ها خوابیده شود و پس از مدتی سوراخ گردد. حتی‌الامکان سعی گردد از زیر پایه‌های مخصوص استفاده شود. زیرپایه، قطعه‌ای لاستیکی و یا چیزی شبیه به آن است که از فشار مستقیم اجسام به قالی جلوگیری می‌کند. دیده شده که اغلب

مقاله

مجتبی یزدان پناه
 عضو هیات علمی دانشگاه شهید باهنر کرمان

راهکارهای کوتاه مدت در حفظ و احیای صنایع دستی

نقش

باغ بهشت

لادن افضلی

«باغ بهشت» متعلق به دوران صفوی یعنی مربوط به ۵۰۰ سال پیش می‌باشد که در کرمان بافته شده و ابعاد آن ۴.۵×۵.۵ متر است. برخلاف معمول فرش‌های ایرانی، این فرش نقش‌های غیر تکراری دارد؛ یعنی نقشه، سراسری و یکسره است و قرینه در آن وجود ندارد و شامل نقوش گیاهی و حیوانی است.

منشاء نقش فرش‌های طرح «باغ بهشت» در ایران، برگرفته از پردیس قبل از اسلام و جنت در قرآن است که در آن‌ها جوی‌های آب را نمایش می‌دهد و فضای فرش را به چند بخش تقسیم می‌کند. اصطلاح بهشت در ایران قدیم نیز به مکانی گفته می‌شد که توسط یک چهار دیواری محصور شده و این چهار دیواری چندین دیوار بلند و نازک بهم پیوسته را در بر می‌گیرد. یکی از دیوارها از دیوارهای دیگر بزرگ‌تر، بلندتر و بالاتر بود که از ورود اهریمن و نیروهای بد به درون طرح فرش جلوگیری می‌کرد. فرش‌های باغ‌های ایرانی نیز با خطوط و حاشیه‌های بی‌دری و تکراری تعریف شده بود که همه این‌ها بیانگر دیوارهای بهشتند. جوی‌ها دارای آبی است که همیشه روان است و به‌طور پیوسته جریان دارد و هم‌نوع حیوان در بهشت زندگی می‌کنند. در فرش‌های ایرانی علاوه بر راه‌آب‌هایی که معمولاً متن فرش را به چند قسمت تقسیم می‌کنند و در آن حیوانات مختلف وجود دارند، برکه‌ها و حوض‌هایی نیز وجود دارد که نقش پرندگان و حیوانات و ماهی‌ها را در آن می‌توان دید. جنبه‌ی اسطوره‌شناسی بهشت باعث افزایش نفوذ آندیمین و آیین و هنر ایرانیان گردیده است. در فرش‌های باغی، آب به پایین در دیواره‌ی داخلی جریان می‌یابد و معمولاً در این طرح‌ها هفت دیواره‌ی نازک قرار دارد که عرض یکی از آن‌ها بیش‌تر است. آب در حال جریان در چشمه‌ها و رودخانه‌های طرح فرش، یک الگوی تعریف‌شده مثل الگوی بهشت‌ها را دارد. بهشت‌های زمینی و خاکی نیز مقدسند و ایمنی و مهمان‌نوازی در آن‌ها به چشم می‌خورد و هر نوع گل و درخت در آن‌ها وجود دارد.

نکته‌ی جالبی که در این فرش وجود دارد آن است که تعادل در طبیعت را نشان می‌دهد؛ برای این که برخی از حیوانات در حال شکار هستند و همچنین نقوش هوشمندانه طراحی شده‌اند؛ مثل جریان آب که در این فرش در برخی از جاها فشرده و در برخی از جاها بافت آن باز است که نشان‌دهنده‌ی عمق آب است، مانند آب در طبیعت، و این گونه طراحی در نقش کلی فرش مشاهده می‌شود و ماهی‌ها در اشکال گوناگون در آب که حیات و زندگی را نشان می‌دهد کاملاً مطابق با طبیعت می‌باشد.

در این فرش تلاش شده نمای پارانومیک برای بیننده ایجاد شود. به سبکی نقش‌ها تنظیم شده‌اند که جوی‌های آب کمی بالاتر از نقطه‌ی مرکزی فرش به هم می‌رسند و اگر در گوشه‌ی فرش ایستاده و از چپ به راست نگاه کنیم، می‌بینیم که طرز ایستادن درخت‌ها در محل رسیدن جوی‌ها به آب حوض تغییر می‌کند و درخت‌ها کم‌کم افقی می‌شوند و این نمای بارز شرایط پارانومیک را ایجاد می‌نماید.

این فرش یکی از سه فرش باغ بهشت مهم جهان می‌باشد؛ یکی در هند، دیگری در دوره‌ی هنرهای تزئینی وین و باغ بهشت زیبای کرمان هم در کشور اسکاتلند در شهر گلاسکو قرار دارد.

این فرش به علت ارزش فوق‌العاده‌اش کم‌تر به نمایش گذاشته می‌شود تا آسبیبی به آن وارد نشود؛ به طوری که در ۷۰ سال گذشته فقط ۶ بار و هر بار به مدت چند روز به نمایش در آمده است. در ۲ سال اخیر هم ۲ بار به نمایش گذاشته شده است.

جهت فروش بهتر محصولات به خریداران، بسته‌بندی کالای صنایع دستی نیز از موارد مهم توسعه‌ی فروش محسوب می‌گردد؛ بخشی مهم از فرایند تولید صنایع دستی که متأسفانه سال‌ها مورد بی‌توجهی قرار گرفته است.

یک بسته‌بندی خوب علاوه بر محافظت از کالا، کالا را تبلیغ می‌کند و خریدار را ترغیب، یک بسته‌بندی خوب باید با نوع کالای ارائه‌شده هم‌گام باشد و معیارهای زیر را رعایت کند: کیفیت خوب و رعایت استانداردهای بسته‌بندی، محافظت از محصول و تسهیل در حمل محصول، ترکیب شاد و موثر با کالای داخل بسته - بیان‌کننده‌ی ارزش‌های زیبایی‌شناختی محصول و هویت فرهنگی منطقه‌ی ساخت - احترام به محیط زیست و رعایت تکنیک‌ها و قوانین تولید و بازیافت و قابلیت عرضه در همه‌ی جوامع و مکان‌ها. با اتکا بر طراحان و محققان بازار می‌توان دانش و اطلاعات کافی درباره‌ی بسته‌بندی‌های جذاب و البته با قیمت پایین به‌دست آورد. بسته‌بندی، رفتاری بصری است که نوعی لذت را در مخاطب ایجاد می‌کند.

صنایع دستی از آن‌جا که متکی به منابع داخلی است و حدود ۸۰ درصد ارزش داده‌های آن، نظیر نیروی کار، مواد اولیه، ابزار کار و... از داخل تامین می‌شود هرگونه افزایش در میزان تولید آن اثر مستقیمی در درآمد ناخالص ملی خواهد داشت؛ به همین دلیل توسعه و تسهیل صادرات صنایع دستی ضمن رونق بخشیدن به کار تولیدکنندگان، باعث بالا رفتن کیفیت محصولات تولیدی شده و عامل بسیار مهمی در شناساندن و معرفی فرهنگ و تمدن محسوب می‌گردد. حذف واسطه‌ها و ایجاد تسهیلات صدور کالای صنایع دستی همچون فعالیت‌های گرمک می‌تواند در ترغیب تولیدکنندگان صنایع دستی به تولید کالایی بهتر و با کیفیت‌تر اثر داشته باشد.

هماهنگی در کلیه بخش‌های مدیریت، تولید، عرضه و فروش صنایع دستی می‌تواند فرصت‌هایی طلایی را در اختیار فعالان این بخش قرار دهد. می‌توان با سرمایه‌گذاری‌های کوتاه و بلندمدت و تغییرات در بخش‌های اجرایی و مدیریتی و تدوین سیاست‌های نو برای بخش صنایع دستی، در وضعیت فعلی تغییرات بزرگی را ایجاد کرد. کالای صنایع دستی به عنوان نماد فرهنگی و هویتی یک کشور، ابزاری است که نمی‌توان به راحتی از کنار آن گذشت، پس باید هوشیارانه‌تر عمل کنیم.

صنایع دستی یکی از قدیمی‌ترین و پر پیشینه‌ترین فعالیت‌های بشری است که در مراحل مختلف تکامل اقتصادی، یعنی اقتصاد شبانی، اقتصاد کشاورزی و اقتصاد صنعتی، تامین‌کننده‌ی بسیاری از احتیاجات بشر بوده و به‌خصوص تحت شرایط اقتصادی بسته نقش حساس و تعیین‌کننده‌ای در تامین نیازهای مردم جوامع مختلف داشته است. دگرگونی عادات و نوع مصرف که تا حد زیادی ناشی از تغییر نحوه‌ی زندگی بر اثر توسعه‌ی شهرنشینی است، موجب بروز تحولات تدریجی عمیقی در صنایع دستی شده، به‌نحوی که اگر تغییر شکل فرآورده‌های دست‌ساز که معلول دگرگونی مصرف می‌باشد، با تغییرات حاصله در امر ساخت و تولید که مرتبط با تکامل ابزار است مورد مقایسه قرار گیرد، ملاحظه می‌شود که علی‌رغم برخی تصورات درباره‌ی کهنگی صنایع دستی، این رشته از فعالیت‌های اقتصادی بشر طی ادوار گذشته از تاثیر پدیده‌های اجتماعی، اقتصادی و فنی بر کنار نمانده و شاید همین قابلیت انعطاف صنایع دستی مهم‌ترین عامل حفظ و بقای آن بوده است.

امروزه حمایت از صنایع دستی و تقویت بنیه‌ی تولیدی سازندگان فرآورده‌های صنایع دستی و همچنین هنرمندان هنرهای سنتی، نقش مهم و تعیین‌کننده‌ای در توسعه‌ی اقتصادی کشورها دارد و عجیب نیست که در سال‌های اخیر توجه بسیاری کشورها از جمله کشورهای در حال توسعه، به این امر جلب شده و به موازات توسعه‌ی صنعتی متقاعد شده‌اند که چنانچه صنایع دستی به عنوان یک عامل توسعه‌ی اقتصادی مورد حمایت و بهره‌برداری صحیح قرار گیرد، به‌دلیل فراوانی مواد اولیه و ارزانی آن، دسترسی آسان به مواد اولیه و ابزار ساخت، عدم نیاز به سرمایه‌گذاری بالا، نداشتن آلایندگی زیست‌محیطی و ارزش افزوده‌ی بالا، قادر خواهد بود اثر محسوسی در رفع بیکاری و ایجاد اشتغال و درآمد داشته باشد.

در شرایط حاضر کشور ما که بیکاری از معضلات اصلی محسوب می‌گردد و همچنین وابستگی به درآمد حاصل از نفت، بیش از هر زمان دیگری احساس می‌شود، حمایت از صنایع دستی می‌تواند به‌عنوان یکی از روش‌های برون‌رفت از بحران‌های فوق مورد توجه قرار گیرد.

به عقیده‌ی نگارنده، توجه به عوامل تکنولوژی، بازاریابی و تبلیغات، بسته‌بندی و صادرات باید بیش از هر چیز مورد توجه برنامه‌ریزان و تصمیم‌گیرندگان در حوزه‌ی صنایع دستی قرار گیرد تا بتوانیم شاهد تحولی عظیم در رشته‌های صنایع دستی کشورمان باشیم.

تکنیک اگر به خدمت صنایع دستی گرفته شود در تبلیغ یا ثبات هنر با اتکا به نیروی ذوق و ابتکار صنعتگران می‌تواند افزایش درآمد فوق‌العاده‌ای را برای دست‌اندرکاران این‌گونه صنایع باعث شود. استفاده‌ی درست از تکنولوژی، هیچ‌گونه لطمه‌ای به کیفیت و ماهیت هنری و دست‌ساز بودن محصول نمی‌زند و می‌تواند با هزینه‌ای محدود، باعث کاهش فعالیت‌های سخت بدنی، افزایش قدرت تولید صنعتگر، تقلیل هزینه‌های تولید، بالا رفتن میزان تولید و همین‌طور ایجاد استاندارد جهت قسمت‌هایی از فرآورده‌های دست‌ساز شود.

توسعه و اجرای برنامه‌های بازاریابی محصولات صنایع دستی نیز مزایای بسیاری دارد که به افزایش فروش می‌انجامد. یک بازاریابی خوب که باید همیشه با یک تبلیغ خوب همراه باشد، به اطلاعات و دانش خریدار در خرید کالای باکیفیت می‌افزاید، از ارائه‌ی محصولات ضعیف یا تقلبی و کم‌کیفیت جلوگیری می‌کند، موقعیت و ثابت ایجاد می‌کند، خلاقیت و تنوع طراحی را باعث می‌شود و...

در بازاریابی محصولات باید ویژگی‌های خریداران را بشناسیم و نیاز آن‌ها را درک کنیم، از موقعیت محصول تولیدشده باخبر بوده و با توجه به این موارد در مخاطب هدفمندی خرید ایجاد کنیم.

خلق موقعیت‌ها و جذابیت‌هایی که به خرید منتهی می‌شود لذتی فرایند را برای مخاطب ایجاد می‌کند. اگر به این واقعیت برسیم که یکی از خریداران اصلی کالای صنایع دستی گردشگران هستند، تبلیغات غیرمستقیم در کانال‌های ماهواره‌ای، شبکه‌ی اینترنت، آژانس‌های مسافرتی و وسایل حمل‌ونقل می‌تواند در فرایند افزایش خرید نقش داشته باشد.

تقدیر و تشکر

از اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان، به‌خصوص کمیسیون قالی و صنایع دستی که اینجانب را جهت موفقیت در اخذ مهر اصالت یونسکو یاری نمودند، کمال تشکر و قدردانی را دارم.

محمدرضا انجामी
عضو کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق کرمان

دعوت به همکاری

کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان از تمامی علاقه‌مندان به هنر - صنعت قالی و صنایع دستی دعوت به همکاری می‌نماید.

جهت استفاده از خدمات کمیسیون، شامل: دریافت خبرنامه، دریافت اطلاعات مربوط به نمایشگاه‌های داخلی و خارجی، استفاده از کتابخانه‌ی کمیسیون، نوآوری در طرح‌های قالی و پته، برگزاری کلاس‌های آموزشی، استفاده از خدمات الکترونیکی سایت کمیسیون و... با دفتر کمیسیون به شماره ۲۵۱۹۹۹۵-۰۳۴۱ تماس حاصل نمایید.

خبر

راهنمایی نمایشگاه و فروشگاه دائمی صنایع دستی

نمایشگاه و فروشگاه دائمی قالی و صنایع دستی در فروشگاه تعاون روستایی کرمان راه‌اندازی شده است.

در این نمایشگاه که برای اولین بار به صورت دائمی در کرمان راه‌اندازی شده، محصولات صنایع دستی روستایی و عشایری شهرستان‌های مختلف کرمان به صورت مستقیم از تولید به مصرف عرضه می‌شود. در این نمایشگاه که با همکاری کمیسیون قالی و صنایع دستی اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی کرمان و شرکت تعاونی روستایی ایجاد شده است، محصولات صنایع دستی عشایری و روستایی استان از جمله پته، پتینه، گلیم، جاجیم، قلاب‌بافی، سرامیک و سفال به صورت مستقیم و بدون واسطه عرضه می‌شود.

لازم به ذکر است: این نمایشگاه که در یکی از غرفه‌های فروشگاه تعاون روستایی واقع در بولوار آیت‌الله صدوقی (جاده‌ی تهران) قبل از سه‌راه سیلو راه‌اندازی شده، صبح‌ها از ساعت ۸ تا ۱۳ و عصرها از ساعت ۱۵ تا ۲۰ پذیرای علاقه‌مندان و بازدیدکنندگان است.

